VAMMAISFOORUMI
Vammaisjärjestöjen yhteinen ääni

Kirjallinen asiantuntijalausunto

14.11.2023

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: HE 58/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+58/2023

Aika: Valiokunnan kokous 15.11.2023 klo 15.00

Vammaisfoorumi ry kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa antaa kirjallinen asiantuntijalausunto ja tulla kuultavaksi valiokunnan käsitellessä hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Vammaisfoorumi on 27 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 220 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi toimeentulotuesta annettua lakia siten, että tilanteessa, jossa hakijan asumismenot ylittävät tarpeellisen suuruisena pidettävän määrän, hakija ohjattaisiin hakemaan edullisempaa asuntoa laissa säädetyssä määräajassa. Lakiin sisältyy asetuksenantovaltuus, jonka mukaan tarpeellisen suuruisena pidetyistä asumismenoista säädettäisiin tarkemmin asetuksessa. Hakijaa ei ohjattaisi hankkimaan edullisempaa asuntoa ja asumismenot huomioitaisiin täysimääräisinä, jos hakijalla on laissa määritelty erityinen peruste asumiseen nykyisessä asunnossaan. Esityksellä tavoitellaan säästöjä tiukentamalla asumismenojen huomioimiseen liittyvää sääntelyä. Esitys liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2024.

Erityisperusteet asumismenojen täysimääräiseen huomiointiin

Vammaisfoorumi pitää hyvänä, että erityisperusteet tilanteista, jolloin asumismenot voitaisiin huomioida täysimääräisesti, vaikka ne ylittäisivät tarpeellisen suuruisena pidetyn määrän, on kirjattu lakiin.

Toimeentulotuesta annetun lain 7 a §

Vammaisfoorumi ehdottaa lisättäväksi yksityiskohtaisiin perusteluihin 7 a §:n 3 momentin 2 kohtaan tilaa vieväksi apuvälineeksi opas- ja avustajakoirat. Opaskoira on lääkinnällisen kuntoutuksen apuväline, josta on kirjattu tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemissa valtakunnallisissa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteissa (sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:13, kohta 12 39 01). Avustajakoira on koira, joka on koulutettu avustamaan henkilöä, jolla on liikuntavamma tai sairaus, joka vaikuttaa fyysiseen toimintakykyyn, vähentämällä henkilön fyysisiä toimintarajoitteita itsenäisyyden lisäämiseksi.

Lisäksi ehdotamme 3 momentin 6 kohtaan lisättäväksi vammautumisen yllättävänä elämänmuutoksen aiheuttamana kriisitilanteena. Vammautuminen on äkillinen kriisitilanne sekä vammautuneelle itselleen että läheisille.

Lain 7 a§:n 4 momentin mukaan asiakasta velvoitetaan hakeutumaan halvempaan asuntoon kolmen kuukauden aikana. Kolme kuukautta on haastava aika löytää edullisempi, esteetön ja vammaiselle ihmiselle soveltuva asunto. Asunnon ja sen ympäristön esteettömyydellä ja turvallisuudella sekä liikenneyhteyksillä on suuri merkitys. Hyvät liikenneyhteydet ovat toimintakyvyn ja osallisuuden kannalta tärkeitä. Elleivät nämä toteudu, niiden puutteet lisäävät vammaispalvelulain (380/1987) mukaisten kuljetuspalveluiden tarvetta.

Muutostilanteet (esim. muutot) ovat monelle vammaisryhmälle erityisen kuormittavia esimerkiksi neurokirjon henkilöille, joten erityisperusteena tulee huomioida muuttovaatimuksen vaikutus henkilön muuhun elämänhallintaan ja arjessa selviytymiseen.

Jos nykyinen asunto on vammaiselle ihmiselle esteetön ilman vammaispalvelulain mukaisia asunnon muutostöitä, voi uuteen asuntoon muuttaminen aiheuttaa tarvetta muutostöille ja näin ollen kustannuksia hyvinvointialueelle. Myös tämä tulee ottaa huomioon. Asiasta on aiheellista kirjoittaa pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin, sillä tällä on vaikutusta myös muulla tavoin vammaisten ihmisten tilanteeseen.

Uudistusten yhteisvaikutusten arviointi puuttuu

Tällä hetkellä on käynnissä useita lyhyellä ajalla valmisteltavia lainsäädäntömuutoksia. Niiden yhteisvaikutusten arviointi on tekemättä. Muutokset vaikuttavat osittain samoihin ihmisryhmiin, joten yhteisvaikutusten arviointi on välttämätöntä.

Lisätietoja

Vuokko Jantunen, toimeentuloturvan asiantuntija vuokko.jantunen@nkl.fi

Anni Kyröläinen, Vammaisfoorumi ry:n pääsihteeri, anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi 045 217 4936